

Antwoorden op de kamervragen van de vaste commissie voor Financiën van 20 december 2005 en 11 januari 2006.

Vragen d.d. 20 december 2005:

Vraag 1

Hoe heeft dit kunnen gebeuren in Nederland?

Antwoord

Zie hoofdstuk 3 van mijn brief en de rapporten van DNB en de AFM.

Vraag 2

Welke impact heeft dit faillissement op de financiële sector?

Antwoord

Zie hoofdstuk 5 van mijn brief.

Vraag 3

Hoe hebben de toezichthouders en met name De Nederlandsche Bank (DNB) geopereerd?

Antwoord

Zie hoofdstuk 4 van mijn brief en de rapporten van DNB en de AFM.

Vraag 4

In welk stadium is DNB actief gaan proberen het faillissement te voorkomen? Waarom is dat niet gelukt?

Antwoord

Zie rapport van DNB onder "Overzicht van de toezichtsontwikkelingen rondom Van der Hoop in de periode 1996-2005" en onder "Analyse".

Vraag 5

Welke conclusies en mogelijke lessen trekt u over het uitgeoefende toezicht en de gevolgen voor het Nederlandse financiële stelsel?

Antwoord

Zie hoofdstukken 4 en 5 van mijn brief.

Vraag 6

Geeft deze gebeurtenis u aanleiding tot herziening van het deel prudentieel toezicht van de Wft?

Antwoord

Zoals uit hoofdstuk 5 van mijn brief blijkt, geeft het faillissement van Van der Hoop geen aanleiding het Deel Prudentieel toezicht van de Wft te herzien.

Vraag 7

Is er een overzicht beschikbaar van de geleden en gecompenseerde schade voor burgers en ondernemingen?

Antwoord

De curatoren van Van der Hoop zijn nog bezig met het onderzoek en de afwikkeling van het faillissement. Voor gegevens over de geleden en gecompenseerde schade voor burgers en ondernemingen zal dit onderzoek en de afwikkeling van het faillissement moeten worden afgewacht.

Vraag 8

Hoeveel geld zal er worden uitgekeerd in het kader van de garantieregeling?

Antwoord

DNB heeft de Collectieve Garantieregeling (CGR) op 13 december 2005 in werking gesteld. Op grond van deze regeling kunnen gedupeerde rekeninghouders en beleggers tot vijf maanden na inwerkingtreding van de CGR, derhalve tot 13 mei 2006, hun vorderingen bij DNB indienen. Op dit moment is het derhalve nog onduidelijk hoeveel vorderingen zullen worden ingediend en hoeveel geld

zal worden uitgekeerd in het kader van de garantieregeling.

Vraag 9

Wat waren mogelijke belemmeringen die fusies met c.q. overnames door andere financiële partijen verhinderden?

Antwoord

Zie het rapport van DNB onder "Analyse".

Vraag 10

Waarom is de overnamepoging van Bank Degroof precies mislukt?

Antwoord

Zie het rapport van DNB onder "Analyse".

Vraag 11

Welke overeenkomsten zijn er met Vie d'Or en De Wereld?

Antwoord

De Wereld

Bij De Wereld betrof het een levensverzekeraar die werd overgenomen door een aandeelhouder die vervolgens de activa eenzijdig in onroerend goed ging beleggen. De Verzekeringskamer kon in die tijd alleen een advies (zij bezat nog geen aanwijzingsrecht) uitbrengen aan de levensverzekeraar om niet nog meer te beleggen in onroerend goed. Aan dat advies werd geen gevolg gegeven door de levensverzekeraar, hetgeen toen de onroerend goedprijzen bleven dalen, het faillissement betekende. De levensverzekeraar was onderdeel van een groep waarin sprake was van belangenverstrengeling bij de directies. De grootaandeelhouder was namelijk eveneens eigenaar van onroerend goed maatschappijen. De levensverzekeraar kocht het onroerend goed van deze maatschappijen tegen niet marktconforme prijzen.

Vie d'Or

Vie d'Or was een snel groeiende levensverzekeraar die problemen had met de bedrijfsvoering (bijvoorbeeld aanleveren van staten) en het op peil houden van de solvabiliteitsmarge. Er was gedurende een lange aanlooperperiode geen sprake van voldoende kostendekking, waardoor het eigen vermogen van de verzekeraar werd aangetast. Vanwege de groei was juist een verhoging van het eigen vermogen nodig. Daarom vonden er diverse malen, mede op aandringen van de Verzekeringskamer, aanvullingen op het eigen vermogen plaats door de oprichter/aandeelhouder en enkele andere aandeelhouders. De maatregelen om de vereiste solvabiliteitsmarge op peil te houden bleken echter onvoldoende te werken en daarom werden de inspanningen vervolgens gericht op een overname van de verzekeringsportefeuille door een andere verzekeraar dan wel een overname van de maatschappij zelf. Toen de Verzekeringskamer vervolgens werd geïnformeerd dat er sprake zou zijn van een aantal handelingen die mogelijk duiden op wanbeheer en mogelijk strafbare feiten, en die informatie ook in de publiciteit was gekomen, viel de vertrouwensbasis weg voor het voortbestaan van Vie d'Or. Aangezien de aandeelhouders niet meer bereid waren om het tekort in de solvabiliteitsmarge aan te vullen, besloot de Verzekeringskamer de vergunning in te trekken en de noodregeling aan te vragen.

Overeenkomsten/verschillen

In eerste instantie vallen vooral de verschillen op. De Wereld en Vie d'Or waren levensverzekeraars, terwijl Van der Hoop een kredietinstelling is. De verschillen tussen de aard van het levensverzekeringsbedrijf en het bankbedrijf bemoeilijken het trekken van parallellen. De risico's verbonden aan het levensverzekeringsbedrijf zijn veelal anders dan de risico's die een kredietinstelling loopt. Bij een levensverzekeraar spelen liquiditeitsrisico's nauwelijks een rol en een levensverzekeraar kan geen andere activiteiten dan het levensverzekeringsbedrijf uitoefenen. Bij een kredietinstelling daarentegen kunnen liquiditeitsproblemen leiden tot een bankrun. Daarnaast is het een kredietinstelling toegestaan zich op andere markten (effectenhandel, trustbedrijf e.d.) te bewegen.

Bij De Wereld was sprake van belangenverstrengeling, waardoor als gevolg van een verdere daling van de onroerend goedprijzen het faillissement onafwendbaar was. Bij Van der Hoop was van een dergelijke belangenverstrengeling of van een eenzijdig beleggingsbeleid geen sprake.

Vie d'Or was een relatief jonge en snel groeiende onderneming, waardoor Vie d'Or moeite ondervond met het op peil houden van de solvabiliteitsmarge. Ook Van der Hoop maakte eind jaren '90 een periode van groei door. Anders dan bij Vie d'Or was op het moment dat de noodregeling bij Van der

Hoop werd ingeroepen de solvabiliteit van Van der Hoop volgens DNB nog niet gedaald onder het uit Europese richtlijnen voortvloeiende minimum van 8% van de naar risico gewogen activa op de balans. Overigens blijkt wel dat op andere terreinen zoals ten aanzien van de bedrijfsvoering en de interne controlemechanismen, zowel Vie d'Or als Van der Hoop om meer dan gemiddelde zorg van de toezichthouder vroegen, aangezien deze terreinen bij beide financiële ondernemingen onvoldoende aandacht kregen.

Verder blijkt uit alle drie de gevallen dat op het moment dat het vertrouwen in de onderneming bij het publiek weg is, de situatie onhoudbaar wordt. Er zullen dan immers geen klanten meer bereid worden gevonden met de onderneming in zee te gaan, terwijl degenen die weg kunnen, het zekere voor het onzekere zullen nemen.

Vragen d.d. 11 januari 2006:

Vraag 1

Is er een algemene garantieregeling die geldend is voor elke willekeurige bank die failliet gaat in Nederland?

Antwoord

Alle banken met een bankvergunning van DNB nemen verplicht deel aan de Collectieve Garantie-regeling (CGR; Stbl. 1998, 577). Dit is een overeenkomst tussen de betrokken representatieve organisaties van banken en de toezichthouders, de Nederlandsche Bank (DNB) en de Autoriteit Financiële Markten (AFM; oorspronkelijke haar voorgangster, de Stichting Toezicht Effectenverkeer). Met de hervorming van het toezicht is de uitvoering van de regeling volledig overgegaan naar DNB. De overeenkomst strekt ter uitvoering van de richtlijn 94/19/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 1994 inzake de depositogarantiestelsels en is door de Minister van Financiën algemeen verbindend verklaard. In het kader van de Wet op het financieel toezicht (Wft) zal de CGR, evenals de Beleggerscompensatieregeling die bescherming biedt aan beleggers van beleggingsondernemingen¹, wettelijk worden verankerd en grotendeels worden ondergebracht in een algemene maatregel van bestuur. Inhoudelijk hebben geen wijzigingen plaatsgevonden. Wel zijn de opzet en de terminologie aangepast aan het systeem van de Wet op het financieel toezicht en is een aantal technische wijzigingen en tekstuele verbeteringen doorgevoerd.

Vraag 2

Zo ja, hoe ziet deze garantieregeling er dan uit? Onder welke voorwaarden wordt uitgekeerd en wat is het bedrag per individu? Hoe wordt deze garantieregeling gefinancierd?

Antwoord

De CGR biedt rekeninghouders en beleggers de garantie dat zij in geval van faillissement van een bank op korte termijn een uitkering ter hoogte van hun vordering op de bank krijgen tot een maximum van € 20.000. Deze vergoeding geldt per rekeninghouder en belegger per bank. Indien een cliënt zowel uit hoofde van een deposito als uit hoofde van beleggingen een vordering op een bank heeft, dan komen beide in aanmerking voor vergoeding van maximaal € 20.000. Een persoon kan dus per bank maximaal € 40.000 ter compensatie krijgen als hij bij die bank zowel rekeninghouder als belegger is.

Nadat door DNB is vastgesteld dat een bank niet langer aan haar verplichtingen zal kunnen voldoen en het depositogarantiestelsel in werking is gesteld, kunnen rekeninghouders en beleggers binnen vijf maanden hun vorderingen bij DNB indienen. DNB bepaalt aan de hand van de boekhouding van de in problemen verkerende bank of en, zo ja, voor welk bedrag elke rekeninghouder en belegger in aanmerking komt voor een uitkering tot een maximum van € 20.000. Rekeninghouders en beleggers met vorderingen van minder dan € 20.000 worden dus volledig vergoed onder de CGR. Rekeninghouders en beleggers met vorderingen van meer dan € 20.000 worden in ieder geval vergoed tot een bedrag van € 20.000. Voor het meerdere zijn zij afhankelijk van vergoeding uit de boedel.

De uitkeringen worden binnen drie maanden na het indienen van de (volledige) vordering door DNB

¹ Voor beleggers bij beleggingsondernemingen geldt de Beleggerscompensatieregeling (BCR) die in grote lijnen identiek is aan de CGR. De BCR biedt bescherming aan beleggers tot een maximum van € 20.000 p.p. in het geval dat een beleggings-onderneming waaraan zij effecten hebben toevertrouwd ten ondergaat. Omdat Van der Hoop Bankiers een bank is, ook voor wat betreft de effecten die zij houdt, is de CGR van toepassing.

aan de rekeninghouders en beleggers uitbetaald. DNB schiet de uitkeringen voor en verhaalt deze vervolgens op de banken.

De vergoeding wordt slechts uitgekeerd indien aan DNB de vordering van de rekeninghouders en beleggers op de failliete bank is overgedragen. DNB treedt daarbij in plaats van de rekeninghouders en beleggers en zal proberen zoveel mogelijk van de uitgekeerde vergoeding terug te krijgen uit de boedel van de failliete bank. Ook rekeninghouders en beleggers die een vordering op Van der Hoop hadden die het bedrag van € 20.000 te boven gaat, hebben hiervoor recht op een vergoeding uit de boedel. Zij nemen in rang dezelfde plek in als DNB. De rekeninghouders, beleggers en DNB zijn in dit geval concurrente schuldeisers. Eventuele opbrengsten uit de boedel worden door DNB verdeeld over de banken die hebben bijgedragen in de gedane uitkeringen.

Vraag 3

Zo neen, waaraan moeten garantieregelingen per bank voldoen? Hoe worden deze gefinancierd?

Antwoord

Zie antwoord bij vraag 1.

Vraag 4

Is het waar dat DNB aan iedere schuldeiser van Van der Hoop Bankiers € 20.000 uitkeert in april?

Antwoord

Op grond van de CGR zal DNB binnen drie maanden na het indienen van de (volledige) vordering overgaan tot betaling. In het geval van Van der Hoop betekent dit dat de rekeninghouders en beleggers die direct na inwerkingtreding van de CGR op 13 december 2005 hun vorderingen hebben ingediend uiterlijk in maart hun vergoeding zullen ontvangen.

Vraag 5

Is het waar dat DNB zich in de rij van schuldeisers aansluit om de garantieregeling op deze wijze te financieren?

Antwoord

Ja, zie antwoord bij vraag 2.

Vraag 6

Strookt dit met de principes van een garantieregeling? Zo neen, waarom is hiervoor dan gekozen en hoe is dit dan mogelijk?

Antwoord

De garantieregeling is bedoeld om gedupeerden van het faillissement van een bank te garanderen dat hun vorderingen op korte termijn worden vergoed tot een maximum van € 20.000, ongeacht de omvang van de boedel en de mogelijkheid rekeninghouders en beleggers hieruit te vergoeden. Dat DNB daarbij in plaats treedt van de rekeninghouders en beleggers bij het faillissement om de regeling (gedeeltelijk) te financieren, doet geen afbreuk aan de principes van de garantieregeling. Immers, depositohouders blijven verzekerd van vergoeding van hun vorderingen tot een maximum van € 20.000 (of maximaal € 40.000 indien zij zowel een vordering uit deposito als een vordering uit beleggingen hebben).

Ook de richtlijn 94/19/EG gaat er vanuit dat DNB zich in de rij van schuldeisers aansluit om het stelsel op die manier te financieren. Op grond van artikel 11 van deze richtlijn heeft de uitvoerder van het stelsel, in Nederland DNB, het recht om in liquidatieprocedures gesubrogeerd te worden in de rechten van de depositanten, voor een bedrag gelijk aan het bedrag van hun uitkering.

Vraag 7

Vindt u het reëel dat gedupeerde schuldeisers niet meer dan € 20.000 terugkrijgen en de rest van hun spaargeld - waar zij in veel gevallen hun hele leven voor gewerkt hebben - kwijt zijn?

Antwoord

Het bedrag van € 20.000 is geen maximum bedrag dat depositohouders terugkrijgen, maar een maximum dat zij gegarandeerd terugkrijgen. Rekeninghouders en beleggers die meer dan € 20.000 hebben verloren, kunnen in aanvulling daarop een uitkering krijgen uit de boedel. Zoals ik bij vraag 2 heb opgemerkt, zijn met het faillissement van een bank niet alle activa verdwenen. De curatoren van

Van der Hoop hebben de schuldeisers bij brief van 6 januari 2006² bericht te verwachten dat de schuldeisers, waaronder de rekeninghouders en beleggers bij Van der Hoop, grotendeels kunnen worden vergoed. De curatoren verwachten dat eind april 2006 een eerste uitkering kan plaatsvinden van ongeveer 50%. Afhankelijk van nog in te dienen vorderingen kan dit percentage hoger dan wel lager uitvallen.

Vraag 8

Wat zijn de mogelijkheden om gedupeerde schuldeisers volledig te compenseren voor de door hen geleden schade, die zich buiten hun schuld om heeft voorgedaan?

Antwoord

Zie antwoord bij vraag 7.

² Te raadplegen op www.vanderhoop.nl.